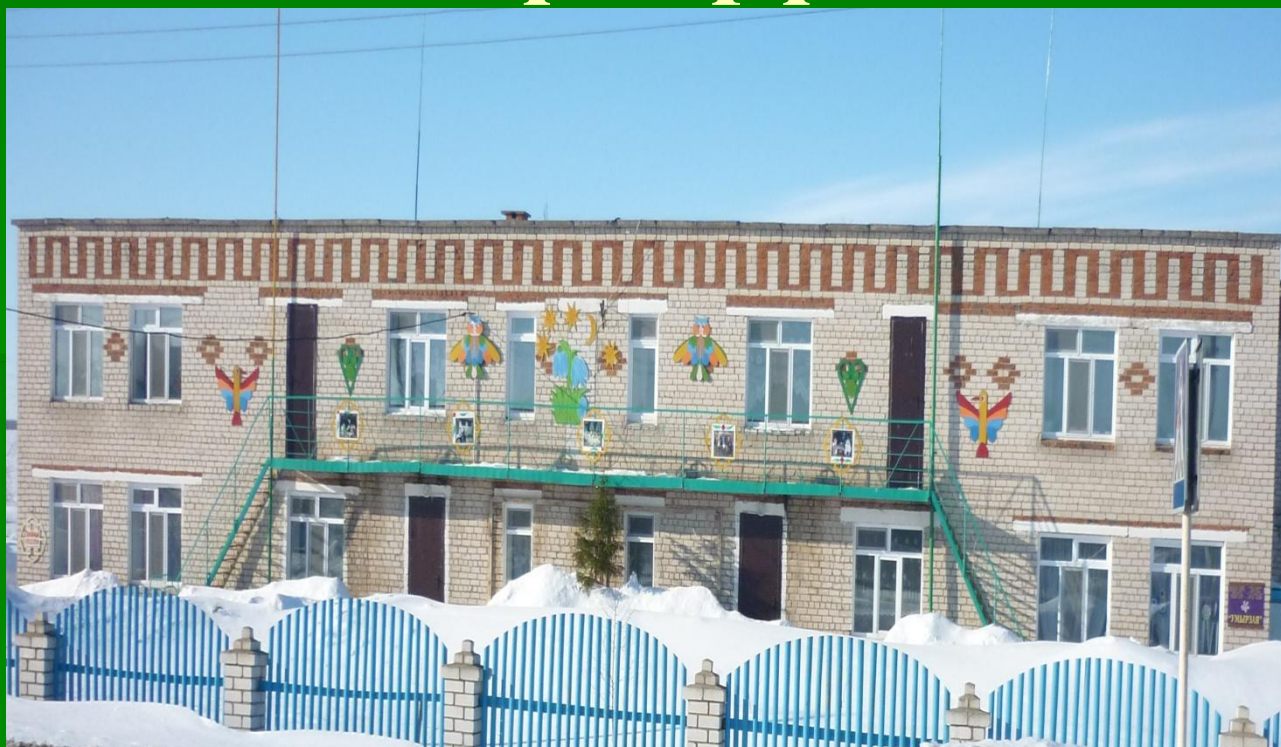

«Умырзая» балалар бакчасында музей-педагогикасы юнәлешен үстерү.

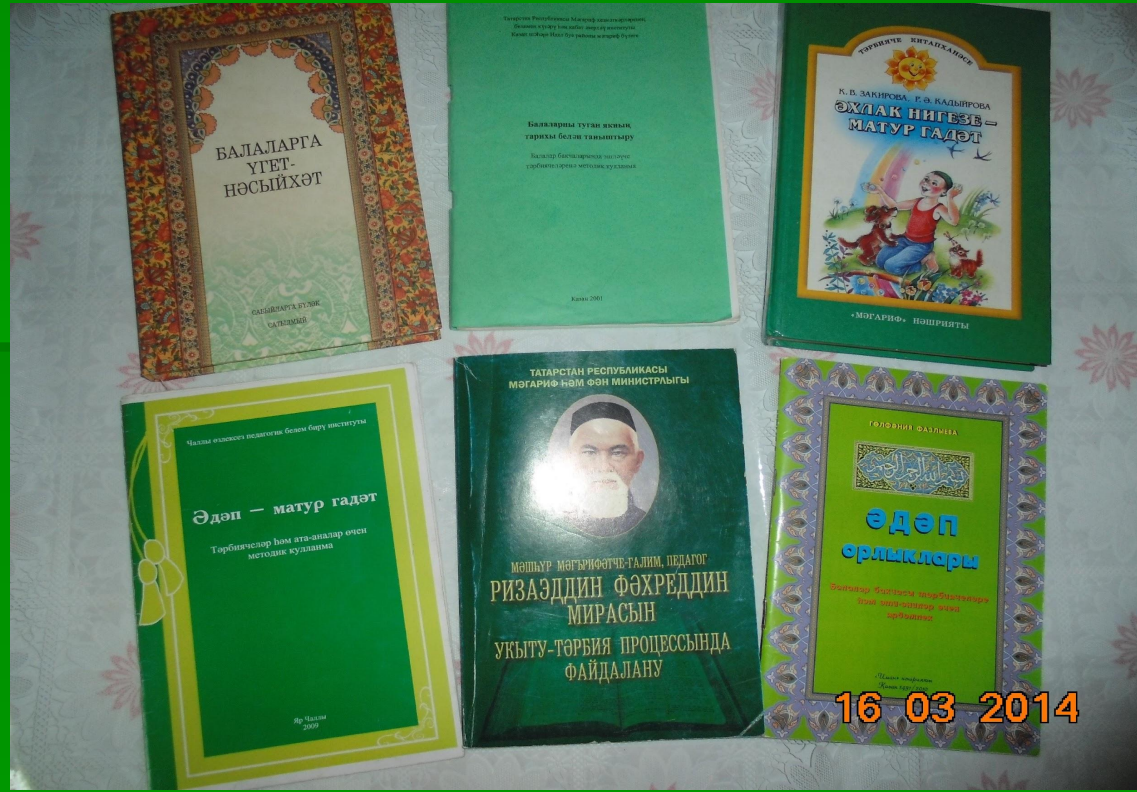
Төзде: Балык Бистәсе районы Олы Елга авылы «Умырзая» балалар
бакчасының беренче категорияле тәрбиячесе Галиуллина Мәүлия
Корбангали кызы

- Музей педагогикасы үл - тарихи истәлекләрне, материалъ һәм рухи культура байлыкларын саклау, өйрәнү һәм житкерә торган фәнни-тикшеренү өлкәсе.
- Балалар бакчасында музей педагогикасы үл – балаларда чынбарлыкның кыйммәтен аңлап бәяли торган мөнәсәбәт тәрбияләүгә юнәлдерелгән тәрбия, белем бирү эшчәнлеге.
- Музей тирәлегендә бала һәм олы кешенең үзара аралашуы, балаларның эзләнү, ижат итү һәм тәрбия-белем бирү эшчәнлеген үстерүгә ярдәм итә. Шул максаттан чыгып, безнең балалар бакчасында туган як тарихын өйрәнү музейе оештырылды.

■ *Максат*

- -Балаларны туган ягыбыз тарихы үткәне,гореф-гадәтләре,йола-бәйрәмнәре белән таныштыру.
- Балаларда туган илгә,туган телгә мэхәббәт,әдәплелек, инсафлылык, кешелеклелек һәм башка әхлакый сыйфатлар тәрбияләү.

■ **Бурычлары:**

- -Туган авыл, туган жир, туган ил төшенчәсен туган як табигате белән бәйләп аңлату.
- -Балаларны туган ягыбыз тарихы белән таныштыру;
- - Уеннар аша балаларны ижади фикерләргә, уйлана белергә өйрәтү.
- -Өлкәннәргә карата хөрмәтле, ярдәмчел булырга өйрәтү.
- -Халкыбызның горөф-гадәтләрен, йола бәйрәмнәрен өйрәнү;
- -Туган жирнең табигатен сакларга өйрәтү;
- -Балаларда туган илгә, туган телгә мөхәббәт һәм туган жирең белән горурлану хисләре тәрбияләү.
- -Әдәплелек, инсафлылык, кешелеклелек һәм башка әхлакый сыйфатлар тәрбияләү;
- -Хезмәткә хөрмәт тәрбияләү;
- -Милләтебезнең, туган жиребезнең тарихы белән кызыксындыру.
- -Туган якка, туган телгә, жыр-моңга мөхәббәт уяту;
- -Жырлы – биюле уеннарга, бишек жырларына кызыксыну уяту;
- -Күренекле шәхесләр язучылар, дин әхелләре белән таныштыру
- -Халкыбызның милли бизәкләре, көнкүреш жиһазлары белән таныштыру;

■ Музейның шартлары:

- Татар халкының милли культура мирасына игътибар күрсәтү
- Белем бирү эшчәнлегенең интегральләшкән булуы
- Баланың танып-белү теләкләрен кәнагатъләндерү
- Диалог
- Баланың конкрет эшчәнлеген оештыру.
- **Безнең туган як тарихын өйрәнү музеенда**
- Түбәндәге алымнар кулланыла:
 - -Күргәзмә
 - -уен
 - -сөйләм-аралашу
 - -эзләнү
 - -кызыклы шәхесләр белән очрашу, аралашу
 - - авыл халкы белән аралашу
 - -анкеталаштыру

- Яңа дәүләт тәлапләре нигезендә югары яшьтәге балаларның күзаллауларын киңәйтү өчен, танып-белүгә кызыксынучанлыгын һәрдаим үстөрөп торырга кирәк. Бу эш төрле-төрле алымнар һәм методикалар куллануны сорый.
- **Безнең балалар бакчасында балалар белән: “Нәүрүз”, “Эх, күңелле яш чаклар”, “Аулак өй”, “Күңелем жәүһәрләре”** кичәләре үтте.

- Әти-әниләр белән “Күңел бизәкләре”, “Туган жирем-туган йортым”, “Минем шәжәрәм” дигән әңгәмәләр оештырылды. Балалар кече яшътән шуны белеп үссен өчен,әти- әниләр берсеннән – берсе зәвыклы, ижади,мәгънәле шәжәрәләр төзеделәр.

Өзелмәсен нәсел шәжәрәсе
Үтсә дә күп еллар, гасырлар
Безне онытмыйча киләчәктә
Дога белән искә алсыннар.

- Бакчабыз музеенда “Дәү әнидә” дигән түгәрәк эше алып барыла.
- Балалар белән түбәндәге әңгәмәләр үткәрелә:
- “Туган ягыбызның чишмәләре”, “Авылыбыз мәчетләре”, “Тел күрке сүз”, “Әбием киңәшләре”, “Шифалы үләннәр”, “Исемен матур кемнәр кушкан”, “Безнең тамырлар”, “Һәр чәчәкнең-үз исе, һәр халыкның-үз төсе”.

Бармак, жырлы-биюле уеннар “Наза”, “Чума үрдәк-чума каз”, “Талы-талы”, “Мендәр салыш” аша балаларда авылыбызның тарихы, табигать турындагы белемнәре артты. Дәү әнинең биргән үгет-нәсыйхәтләре балалар күңелендә тирән эз калдырды.

Халкыбызның рухи мирасын китаплардан гына түгел, ә бәлки:

“Күнелем жәүһәрләре”, “Китмик әле яшьлектән”, “Бер картлыкта-бер яшьлектә”, “Эх, күнелле яшь чаклар” дигән кичәләр үткәреп үзебезнең төбәкнең табигатен, милли гореф-гадәтләрен, көн күрешен өйрәнеп тормышка якынрак килергә, әби-бабай, әти-әниләребезнең әхлакый тәртип-кагыйдәләрен барларга мөмкинчелек тудыра.

- Татар халкы-шигъри, чынбарлыктагы хэл-әхвәлләргә, моң-авазларга карата гажәеп сизгер халык. Шулай ук балаларның үз авыз ижатлары да – гүзәл хисләр тәрбияләүдә берни белән алыштыргысыз бай хәзинә. Әнә шуны һәрдаим истә тотарга, күнел кыңгырауларына ешрак кагылырга, фольклор кичәләренең эчтәлеген гел яңартып торырга кирәк. Безнең балалар бакчасында инде шактый еллар сабыйларны туган телгә-ана телебезгә өйрәтү эше алып барыла. Бу изге эштә милләтебезнең байлыгы булган татар халык фольклоры-бишек жырлары, такмаklar, такмазалар, әйтемнәр, санамышлар, сынамышлар һәрчак ярдәмгә килә. Милли бәйрәмнәрнең һәркайсында халкыбызның күркәм гореф-гадәтләре, матур йолалары, жыр-бию, уен-көлкә чагыла.
- Куренекле шәхесләргә искә алу, аларны олылау хөрмәтеннән “И, туган тел, и матур тел”, “Олыласаң олыны-олыларлар үзенә”, “Бер күрешү-үзе бер гомәр” кичәләре олылар һәм балалар күңелендә тирән урын алды.

- Татар балалар фольклорында хәрәкәтле уеннарга зур урын бирелгән, чөнки “Хәрәкәттә бәрәкәт” ди халык.
- **Онытылып килүче:** “Күз бәйләш”, “Йөзек салышлы”, “Кул сугышлы”, “Әтәч”, “Качышлы”, “Әбәкле” кебек уеннарны бакчабызда күбрәк уйнарга тырышабыз. Татар баласын чын татар, милли рухлы шәхес итеп үстерергә телибез икән, киләчәк буын иң беренче ата-бабаларның рухи хәзинәсен белергә тиеш. Шулай булганда гына изге теләгебезгә ирешербез.

- Татар халкының милли бизәкләре, моңлы жырлары, мөнәжәтләре көнкүрештә кулланылган җиһазлары белән таныштыру, балаларда үз халкың белән горурлану хисләре тәрбияли.
- **Балалар белән үткәрелгән:** “Лампа яктысында”, “Мәтрүшкәле чәй”, “Күңел бизәкләре” кич утыру уеннары моның ачык дәлиле.

- **Балачак чоры** -үзе бер кабатланмас, тылсымлы дөнья. Үзенчә матур,үзенчә серле бу дөньяда тормышыбыз дэвамчылары-яңа шәхесләр тернәкләнә. Шытып чыккан яшь үсенте сыман,нәниләрөбезгә дә якты кояш, “игелекле туфрак” кирәк. Шушы олы хэзинәнең бер өлешен без “Балалар фольклоры” диеп йөртөбез.Халкыбызның фольклор әсэрлэрэн өйрәнү максатыннан бакчабызда күренекле шәхесләр белән очрашулар, ижади бэйгелэрдә катнашулар еш булып тора.

- Туган телне саклау һәм үстерү – көнүзәк мәсьәлә, чөнки телнең яшәеше, үсеше халыкның аны көндәлек тормышта ни дәрәжәдә куллануына бәйле. Туган тел – бала тугач та үзләштерелә башлаган олы хәзинә. Безнең балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү программасы буенча, иң кечкенәләреннән беренче төркемнән башлап, авазларны дөрес әйтеп, үзләреннән уй – фикерләрен тиешле эзлеклелектә һәм бәйләнешле итеп сөйли белүләренә ирешү, туган телнең матурлыгын, аһәңлелеген тоя – күрә белергә өйрәтү максаты куелган. Шушы максатларга ирешү өчен без музей-педагогикасына игътибар итәбез һәм кулланабыз.

■ Милләтебезгә карата олы ихтирам хисләре тәрбиялэгәндә, татар халкының милли мирасыннан файдалануга житди игътибар ителергә тиеш, шунда гына мәктәпкәчә яшьтәге балаларның туган телне яхшы үзләштерүләренә, аны ана теле итеп кабул итүләренә ирешергә безгә музей-педагогикасы ярдәмгә килә. Сабый тирә-юньдәге үзе күреп күзәткән бар нәрсәне уен итеп кабатлап, олылар дөньясын өйрәнә һәм аңа кушылып китә. Аңарда инде азмы - күпме тормыш тәжрибәсе туплана. Ул бик игътибарлы, кызыксынучан һәм дөньяга тикшеренүче, күзәтүче, беренче чыгыш ясаучылар күзе белән карый.

■ **Кулланылган әдәбият:**

- Бергәләп тәрбиялибез. Г.Х.Измайлова Казан Из-во "Мәгариф" 2006 ел Дәресләр, әңгәмәләр.
- Көя күбәләге. Нурзия Сергеева. Бизәкләргә аңлатмалар, үрнәкләр.
- Татар балалар фольклоры. Р.Ягъфәров "Раннур" нәшрияты 1999 ел. Уеннар, әкиятләр, такмаклар, җырлар.
- Гаиләдә һәм балалар бакчасында әхлак тәрбиясе. К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Р.А. Низамова Казан "Мәгариф" нәшрияты 1999 ел. Дәресләр
- Балаларга үгет-нәсыйхәт. Н.Ибраһимов, К.Бикчәнтәев, Ә.Мәдияров, А.Низамиев. Казан "Дом печати" нәшрияты 2001 ел. Әңгәмәләр.
- Р.Фәхреддин мирасын укыту-тәрбия процессында файдалану. ТР мәгариф һәм фән министырлыгы 2006 ел. Чыгышлар, дәресләр.